

בסיעתא דטימיא

שיעור שבועי

הגאון הגדול

רבי יצחק זילברשטיין שליט"א

ערב
יום כיפור
ה' תש"פ תשפ"ה
-661-

ניתן לשמוע בקו ישיר: 03-6171004
www.kolhalashon.com

גישה ישירה לשיעור במערכת קול הלשון
בלי לחפש ולדפדף בין השיעורים במערכת.
מתקשרים לקו קול הלשון במספרים הרגילים והישירים,
מקיימים מיד כוכבית * סולמית #
ואחריו את מספר השיעור 39002857 ולסיום סולמית #

ערב יום כיפור תשפ"ה

שיעור הגר"י זילברשטיין שליט"א ב"בית הכנסת המרכזי רמת אלהנץ"

לע"נ אביתר בן שאול הי"ד בלייכברד - נפל בכ"ז בכסלו בעזה

לע"נ יפת חסן בן יחיא ז"ל - נפטר כ"ו תמוז תשפ"ד

בגדים המקבלים טומאה, ויסיר את הטלית קטן וכדומה.

קטן שהגדיל לפני יום"פ והוא צנום וקטן וחלש, ואיך לו שיערות, ישי פעמים שלא יצום ביום"פ.

ה'צמח צדק' בסימן ס"ב מתיר לו לאכול וכך מעיד גם בשם זקנו, והגם דאין ידוע לנו שיש חשש סכנה, דאם כן אין מקום לשאלה, בכ"ז אפשר שיש להקל בספק שמא נשרו לעניין אכילת פחות מכשיעור. וכנראה דסובר דחשש שמא נשרו הוא מדרבנן בעלמא, ויעוין 'תורת חסד' תחילת הספר שדן בזה. ויעוין גם שמעתתא ה' פרק ט"ו, שמחלוקת הפוסקים אם חשש נשרו הוא דאורייתא או דרבנן. וכנראה דה'צמח צדק' סובר דהוא לא דאורייתא, אלא רק דרבנן.

וייתכן דטעמו, דרוב הגדולים לא נושרות שערותיהם, וזה שנשרו ש"מ שהוא מן המיעוט, וא"כ כדרך שנאמר בחולין רוב אריות דורסים, אולם רוב הדורסים אין ציפורניהם נושרות וזה שנשר ש"מ חולה הוא. יעו"ש בתוספות. כך נאמר גם אנן, אמנם רוב הילדים בשעה שנעשים בני י"ג מביאים שערות, אולם לרובם אין השערות נושרות, וזה שנשרו שערותיו ש"מ דחולה הוא.

אפשר גם לומר לשיטת ה'מחנה חיים' שחידש, שספק קטן ספק גדול לא אמרי' ביה ספיקא דאורייתא לחומרא.

סיבה נוספת כתב ה'צמח צדק', שלכן יש להקל, משום דלהתענות ב' ימים הווי חשש סכנה גם לגדולים. מזה יש להבין דלקטנים חלושי מזג ביותר יהיה חשש סכנה אפילו ביום אחד, ולכן כתב שם שכך עשה מעשה זקנו בעל שו"ע הרב, שהאכיל ביוכ"פ לתינוק שנעשה בן י"ג שנה בצום גדליה, ע"י

חידה: מתי יכול להיות שיאשה תצטרך לטבול ביום"פ גם בזמן הזה (וה"ה אישי)?

תשובה :

כגון שהיא רופאה, ועמדה ליד הכותל המערבי ושמעה שיש להציל יהודי הנמצא בהר הבית. מצווה עליה לטבול ביוכ"פ, כדי שלא תצטרך לעבור על לאו. וכמבואר ברמב"ם [ביאת המקדש פ"ג ה"ג]: "ומשלחין זבין וזבות נדות וילדות חוץ לשני מחנות שהוא חוץ להר הבית". ובהלכה ו' נאמר: "ואסור טבול יום במחנה לוייה מדברי סופרים", עכ"ל. נמצא שאם הרופאה תטבול לנדתה לא תעבור על איסור תורה בהכנסה למחנה לוייה שהוא הר הבית. ואם כן תטבול, כי אין זו טבילה של תענוג. והרי אילו היתה טבילה בזמן מצווה, בזמן הזה הייתה טובלת ביוכ"פ, ואם כן, מאחר וטבילה זו מצווה היא, יש לה לטבול ביוכ"פ. ויעוין 'שבט הלוי' [ח"א קס"ה], דמעיר ששמע מפי גדולי הדור דהסומך על המקילים לבעל קרי לטבול לא הפסיד, משום שאין זו רחיצה של תענוג. דכדאי הם ה'רוקח' וה'בה"ג' והרי"ף המובאים בטור לסמוך עליהם דאיסור רבנן קל יותר וצ"ע.

עדיין יש להעיר דאין תעשה הרופאה חפיפה ? וי"ל ע"י נוכריה או בשינוי, כגון בשינוי מזלג, או שחפפה בעיוכ"פ כדי לטבול במוצאי יוכ"פ. כמובן, דברינו אמורים כשהזמן לא דחוק ואפשר לה לטבול ואח"כ להיכנס להר הבית, דאל"כ יש למהר ככל האפשר.

ושמעתי ממו"ח הגר"ש אלישיב זצ"ל שגבר הנכנס להר הבית בימינו, כגון לצורך פיקוח נפש, יטבול ויברך כמו אשה. ויעוין בדברי רש"י במסכת פסחים [ז' ד"ה דאכת].

ואם הזמן מרשה ייכנס בבגדי פלסטיק שאינם מקבלים טומאה, ועכ"פ ישתדל להיכנס במיעוט

האומר צמא אני מאוד, לפעמים מתירים לו לשיתות ביום"פ.

הב"י [סימן תרי"ח] כתב בשם הכלבו, שמבואר בירושלמי: "ר' חנינא הוי יתיב קמיה דר' חגאי ביום הכפורים. אמר ליה צחינא טובא. אמר ליה זיל שתי. בתר שעתיה אשכחיה, אמר ליה מהו צחותא עברה? אמר ליה מכיון דשרת ליה אזלת לה, שמעינן מינה שאין היצר תאב אלא בדבר האסור לו, הלכך שפיר דמי למעבד הכי". ודוגמת זה היו עושין למשלח השעיר [יומא ס"ז], שהיו עושין סוכות בדרך, ומזמנין לו שם מזון ואומרים הרי פת ומים. ומפרש טעמא לפי שאינו דומה מי שיש לו פת בסלו למי שאין לו פת בסלו. ואמרינן נמי שם, שמעולם לא הוצרך אדם לכך. עכ"ל.

יש להעיר, משום מה לא כתב מרן בשולחנו הטהור דברים אלו שכתבם בב"י. והנה יד מלאכי בכללי השו"ע ורמ"א ד' כתב: "דרכו של מוהריק"א בספר הקצר להשמיט כמה דינים שהביאם בב"י מפני שלא מצאם בשאר הפוסקים, ומ"מ בב"י הביאם כי הוא מאסף לכל המחנות". אך בנוגע לשאלתנו אין זה מיישב, מאחר ואת דברי הירושלמי מביא הכל בו להלכה.

והנה הרב החיד"א ב'חיים שאל' [סימן מ"ח] כתב: "ואם כה יאמר האומר, מדוע לא העלה על שולחנו שו"ע תשובה זו? צא תאמר לו דאשכחן כמה זימני דינים שהביאם בבית יוסף והם אמיתיים והשמיטם בשו"ע, כנודע לכל דסמיך אתכא, ורגילי רבוותא בתראי למימר בכגון זה, דהיה בעיניו דין פשוט, או דלא שכיח". עכ"ל.

ונראה דבעניינינו תפוס לשון קמא של רבינו החיד"א, דלפעמים לא הביא מרן דברים על שולחנו מחמת רוב פשיטותם. וגם בעניינינו כך הוא, והירושלמי עצמו אחר שהביא מעשה דר' חגאי כתב שמעינן מינה דאין היצר שולט אלא בדבר האסור. כלומר, אין כאן חידוש לדינא, כי אם עצה בחכמת הנפש להשקיט את היצר, ואין מרן מעלה עצה על שולחנו.

שבדקו ומצאו שאין לו שערות. ואותו תינוק היה רחוק מסכנה, דאל"כ לא הוצרך לבדיקת שערות.

עוד יש להעיר על דברי ה'צמח צדק' עפי"מ שראיתי ב'מקראי קודש' [ימים נוראים סימן מ"ג], שה'מרחשת' [י"ז א'], נסתפק מה הטעם שמאכילים קטנים ביום"פ אם משום סכנה ומצוות פיקוח נפש משום דכל מניעת אוכל אצל קטן סכנה היא, או דליכא כלל איסור אכילה על הקטן ביום"פ, כמו שפטור מכל המצוות

והנה מש"כ שקטן אינו מצווה כלל צ"ב, דלמה יגרע משאר איסורים, שיש איסור להאכיל הקטן. וע"כ דההיתר משום סכנה. וז"ל הרמב"ם [ספ"ב שביתת העשור]: "קטן פחות מט' אין מענין אותו כדי שלא יבא לסכנה". וכן משמע מהר"ן, דההיתר להאכיל הקטנים משום דהוי סכנה. ויש נ"מ בזה להלכה, דאם מטעם פיקוח נפש יוצא דההיתר להאכילו הוא רק בשעה הצריכה לו. ויעוין מנ"ח [שי"ג], שכתב באמת להחמיר בזה. ויעוין מג"א [תרט"ז ב'], ומשנ"ב [ה' ושעה"צ ט'].

נתינת מזון לקטנים ביום"פ.

המנ"ח [מצווה שי"ג י"ח] כתב, דאסור להאכיל לתינוק יותר מהראוי לו לקיום גופו, ואפילו קטן בן יומו אסור להניקו יותר מהנצרך, דאסור לספות לקטן איסור, ואכילה ביום"פ דומה לשאר איסורי תורה.

אולם הפר"ח כתב [בסימן תרי"א סוף ס"ק א']: "גם לדבריו, לקטן חולה מותר לתת כשיעור, אעפ"י שמספיק לו חצי שיעור. לא ראו חכמים להחמיר אלא במידי דאיסורא, אבל הכא כשהמאכל מותר אלא שהשעה אסורה, ראו חכמים להקל בו כיון דריבתייהו בהכי, והכתוב מסר הדבר להם". עכ"ל.

לדבריו אין איסור ספיה לקטנים במידי דאכילה ביום"פ. ויעוין ב'מרחשת' [סימן י"ז א'], שחקר מה הטעם שמותר ליתן לקטן מאכל ביום"פ, אם משום פיקוח נפש או משום דליכא כלל איסור אכילה על קטן ביום"פ וכנ"ל.

והנה, בעובדא דר' חנינא לא אמר אלא צמא אני, ולא נזכר בירושלמי שהיה ניכר עליו וגם לא נזכר שהסתפק שהוא חולה, ובכל זאת אמר לו ר' חגאי זיל שתי. ואולי מותר היה לר' חגאי לומר זיל שתי כיוון שלא עשה מעשה אלא רק אמר לו, וכנ"ל.

ונראה, דהנה נאמר בתו"י במסכת יומא [פ"ג. וז"ל: "וגם נראה לי, דבדברים ידועין כגון צמחין (צ"ל צמאון) וכיוצא בו, יש הרבה אנשים שבקיאין בכך, ואין נראה דרופא ובקי בכך בעינן". עכ"ל.

וכתב ה'מנחת פתים' בהגהותיו (על השו"ע סימן תרי"ח א') וז"ל: "ומשמע דבצמאון ג"כ בעינן שיכיר מי שהוא, שהוא בסכנה. ועיין בב"י בשם ירושלמי בהאי דאמר צחינא אנא, אמר ליה: זיל שתי! משמע מזה דיש להתיר לשתות בלי בקיאות כלל".

מיהו בירושלמי פ"י דיומא, איתא האי עובדה דהוי תשוש, ואמר צחינא אנא, אם כן הו"ל כחולה אומר צריך, אבל בבריא נראה דאין להתיר רק בְּנִשְׁתַּנּוּ פניו כדלעיל בסימן תרי"ז. מיהו בירושלמי שם איתא עוד בהאי בר נש דהוה מהלך עם ברתא וכו' אמרה ליה צחינא אנא! אמר לה אורכין ציבחר (המתניני מעט), ומיתת. עיי"ש. משמע - דאפילו בבריא הוי סכנה. ואפשר דהאי ברתא הוי עוד פחות מט' שנים דהוי סכנה גם באכילה, עיין סוף סימן תרי"ו. וכך נראה מהירושלמי שם.

אבל בגדול נראה לכאורה דצמא לשתייה דינו כרעב לאכילה. ועיין מג"א לקמן סימן תר"י, ועיין בע"א נ"ב: גבי מעיין אי לא שתי מאית, ובר"ן שם ודו"ק. ועיין ברכות נ"ד רבינא הוי צחי למיא וצ"ע. ודברי התוספות ביומא לעניין צמאון נראה דלא מיירי כלל מצימאון גרידא, רק מחולי צימאון. עכ"ל. לדבריו שדברי הירושלמי נאמרו רק בתשוש, אבל בבריא אין להתיר רק בְּנִשְׁתַּנּוּ פניו, אתי שפיר מה שהקשינו למה מרן הב"י לא הביא דבריו בשולחנו הטהור, דכתב בסימן תרי"ח א' שחולה מאכילים אותו. וגם כתב בסימן תרי"ז ג': "כל אדם שהריח מאכל וְנִשְׁתַּנּוּ פניו, מסוכן הוא".

עוד אפשר לתרץ, דר' חגאי ידע שר' חנינא לא ישתה. וירגע יצרו במה שיתיר לו, ובכה"ג מותר לומר לו זיל שתי. וגם לנו מותר לומר כך כשנהיה

אך עדיין צ"ע על רבינו החת"ס באבהע"ז [תשובה פ"ב], שחידש: "...אדם בעלמא אעפ"י שמרגיש כאב, כמו אשה זו שלא הוכר עוברת, ומ"מ כואב לה עד שמפלת ומסתכנת, מ"מ אין ליתן לה על פי עצמה... ואין אנו מאכילים אותו ביום הכפורים ואין אנו מניחים אותו ליטול מהקדשים עפ"י דבריו, שאין להאמין לו. דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי". עכ"ל. והביאו המשנ"ב [תרי"ז ו']. וצ"ל על ר' חגאי שאמר לר' חנינא "זיל שתי" על סמך דברי עצמו אף שאינו נאמן, שאני ר' חנינא דהיה נאמן. ועוד אפשר לתרץ שהחת"ס חידש שאסור לנו ליתן לו ולהאכילו, אבל לו עצמו מותר לאכול דלב יודע מרת נפשו, ואם כן אולי מותר גם לומר לו לך ושתה. וכך הורה מו"ח הגרי"ש אלישיב זצ"ל, שמותר לומר לו: "בחתם סופר נאמר שמותר לך בעצמך לאכול!"

ויעוין 'מנחת שלמה' [סימן ז' ד"ה גם] שכתב: "נראה פשוט באחד שאומר לחברו בשבת שמרגיש כאב בלבו, והוא חושש להתקפת לב, ולכן הוא מבקש ממנו להסיע אותו במכונית לבית החולים, דמסתבר דאפילו אם לא מוחזק לנאמן, ולא ניכר כלום על פניו, ויש לחשוש שהוא משקר, אפילו הכי ספיקא מיהו הוי, וגם ספק פקוח נפש דוחה שבת. ואף שהדבר פשוט מ"מ כותב אני דבר זה, מפני שהחת"ס [ח"ב מאבהע"ז סימן פ"ב] נשאל בכגון דא... ואסר... ונלענ"ד דכל זה דווקא במי שמתאוה לאכול, או רוצה להתחתן, כיון שלכל העולם אין זה סכנה. לכן אין אחרים חייבים להאמין לו ולעבור על איסור תורה. אבל אם אשה אומרת שהיא מעוברת, אע"ג שאין עוברת ניכר, מסתבר שגם אחרים מאכילים אותה ביוכ"פ ומבשר קדשים אם יש איזו סיבה שאינה יכולה ליקח בעצמה, אפילו לא נשתנו פניה. כי למה לא נחשוש לדבריה שהיא מעוברת... אך אפשר שהחת"ס סובר דמהא גופא שאין רואים כלום על פניו מוכח שהוא משקר, ולפיכך בקדשים לא די שלא מאכילים אותו אלא גם לא מניחים... עכ"פ נראה דאף מי שנראה לעינינו כבריא גמור, מ"מ אם הוא אומר שהוא חולה לב וכדומה, ומוזהר מהרופא לא לצום - שאף אם הוא באופן שאינו יכול ליקח המאכל בעצמו, מותר גם לאחרים לעשות מעשה ולהאכיל אותו בידים, או להסיע אותו בשבת". עכ"ל.

תשובה הרופא, שדי באכילת תפוח אדמה חי, כדי להציל מאור עיניו אמר לו מו"ח זצוק"ל שזה מותר לו לאכול, כיון שהיא אכילה שלא כדרכה שאין בזה איסור תורה¹.

זכיתי לספר לכ"ק האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל את פסקו של מו"ח זצוק"ל דהאוכל תפוחי אדמה חיים ביום כיפור פטור דנחשב לאכילה שלא כדרכה, ומאד התפלא על פסק זה, שאכילת תפוחי אדמה נחשבת לאכילה שלא כדרכה, ואמר שהיו אנשים שבשעת המלחמה הארורה עם העמלקים ימ"ש, אכלו קליפות תפוז ואוהיה אצלם מזון מלכים.

ספרתי את דבריו לפני מו"ח זצוק"ל, והשיבני: מה שאדם אוכל בשעת רעב לא נחשב לאכילה, וראיה לכך שהרי השוטה ציר ומורייס או מאכל ומשקה שאינם ראויים פטור עליהם, כמבואר ביומא [דף פ"א], ומסתבר שגם בשעת רעב יהיה פטור על אכילה כזו, למרות שכל אדם יאכלנו אז, ובהכרח שאין מביאים ראיה משעת רעבון. כך גם בנידוננו אף שבשעת רעב אדם יאכל תפוח אדמה חי, בכל זאת נחשב לאכילה שלא כדרכה.

ונראה להסביר את דברי מו"ח זצוק"ל, דאין שעת מלחמה ראיה, דבשעת מלחמה אנשים אוכלים אז גם מאכל בהמה ולא מצינו שמאכל בהמה יתחייב במעשר בימי מלחמה. ויעוין רמב"ם [פ"ב מתרומות ה"ז], שהתלתן והכרשינים של תרומה הואיל ואינו מאכל אדם מותר לעשות כל מעשיהם בטומאה, וכתב שם הרדב"ז וז"ל: "חיובם מדרבנן הואיל ואוכלים אותם בני אדם בשני רעבון", עכ"ל.

ויעוין בביאור הלכה [סימן תרי"ב ס"ז ד"ה אוכלים] שכתב דהאוכל מאכלים שראויים רק לבהמה גם כן פטור, עכ"ל. ולא חילק בין זמן מלחמה לזמן שלום.

בטוחים שהמתאווה יירגע ולא ישתנה אלא אם כן יגיע לדרגת חולי שמותר לו כבר לשתות.

לסיכום:

קטן או אדם חלוש האומר צריך אני לשתות, ונראה לנו שצריך לשתות משקים אותו גם כשלא נִשְׁתַּנּוּ פניו. ואדם בריא נִשְׁתַּנּוּ פניו ואומר צריך אני משקים אותו, ובלא נִשְׁתַּנּוּ פניו אין משקין אותו. אך מותר לו אם אתה סובר שהנך בסכנה - דע לך שבחת"ס כתוב שמותר לך לשתות.

ובתוספות הרא"ש ביומא פ"ג. נאמר: "ונראה בדבריים ידועים (כגון) צמאון או כיוצא בו, אפילו בני אדם אחרים בקיאים בזה, כיון שאינו עניין חולי, ואין צריך בקיא ורופא בכך". עכ"ל. מבואר דאין צריך בקיא ורופא, אבל מישוהו צריך לומר שהוא בסכנה.

חולה עינים שהרופאים קבעו שיאם יצומו יתעווור

שיאלה:

חולה עינים שרופא בכיר אמר לו שאם יצומו ביום כיפור יתעווור, האם מותר לו לאכול ביום כיפור כדי להציל את מאור עיניו?

תשובה:

שאלה זו הובאה לפני מו"ח מרן הגרי"ש אלישיב זצוק"ל, בנוכחות בעל ה'קהילות יעקב' זצ"ל, והשיבו שלאכול ממש כדרך האוכלים אין לכאורה היתר משום שאסור לעבור אפילו על לאו, בגלל סכנת אבר, ולכן אמר לו שישאל את הרופא אם אכילת תפוח אדמה חי יועיל לעיניו, כשחזר עם

1. עיין ספר שבת שבתון עמ' סב-סג, שיש פוסקים שמותר לו לאכול כדרכו. אך מו"ח סובר שרק אכילה שלא כדרכה מותר.

והנה, המשנ"ב לא העתיק הלכה זו למעשה. ונראה טעמו דלשיטתו אזיל דסובר בהלכות נטילת ידים לדוכן, שגם כהן שלא נטל ידיו בשחרית ונוטל ידיו לדוכן אינו מברך (הרב בן-ציון גולדברג שליט"א).

ועצם דברי ה'דגול מרבבה' מחודשים, בזה שחידש שצריך ליטול ידיו לפני הזמן כדי למנוע רחיצה נוספת אח"כ, יש מקום לומר דאין לבטל עינוי מלפני הזמן ההכרחי.

יש להעיר עוד שגם לדברי ה'דגול מרבבה' אם הכהן יודע שטרם ברכת הכהנים יזדקק להתפנות ולצאת לצרכיו, אם כן ייתכן שתבטל הנטילה הראשונה ולא תועיל נטילה זו. וצ"ע. ושמעתי גם מהרב יצחק אייזיק כהן שליט"א, שהעיר דגם לשיטת ה'דגול מרבבה' יטול רק פעם אחת ולא ג' פעמים. שהרי לנשיאות כפים לא בעינן ג"פ, ורק לרוח רעה בעינן ג"פ.

אם ישתחרר מבית החולים לא יהיה מניין, היעזוב

טיאלה :

כתב בשו"ע [או"ח סימן נ"ה סכ"א]: "עיר שאין בה אלא עשרה ואחד מהם רוצה לצאת בימים הנוראים, מחייבין אותו לישאר או להשכיר אחר במקומו". מה הדין חולה בבית חולים שיכול להשתחרר לביתו בראש השנה, אך בזה יגרום שלא יהיה מנין לחולים הנוותרים, האם ישתחרר?

כמו יש להסתפק בזקן השווה בבית אבות, ובנו רוצה להביאו אליו הביתה לראש השנה, כדי שהסבא ישהה עם הנכדים וזה יוסיף חיות, אך בזה הוא מבטל את המנין בבית אבות, האם מותר לו ללכת לבית בנו, לראש השנה?

תשובה :

יש לחלק בין החולה השווה בבית חולים, לבין הזקן השווה בבית אבות, כי החולה השווה בבית חולים, לא נשתתף עם שאר החולים, ואין להם שותפות, ולכן גם אם ישתחרר ויתבטל המנין, אינו נקרא שהוא מבטל המנין, ולכן מן הדין מותר

חולה האומר שימרגיש לא טוב ועלול להסתכן וחייב לאכול ביום"פ, אבל אם יתרחץ יתרענן ויובל לצום – יתרחץ ואל יאכל.

הדבר פשוט, משום שרחיצה אין בה כרת ואילו על אכילה חייבים כרת. והרי חייבים לעבור על הקל הקל תחילה. ואעפ"י שהאכילה היא זו שעומדת בפניו, וחסרון האכילה הוא זה שמסכנו ולא היעדר הרחיצה. ולכאורה הדבר דומה למש"כ הראב"ד שהביא הר"ן בפ"ח דיומא פ"ג אם לשחוט לחולה בשבת או להאכילו נבילה, והשיב: "זה החולה, איזה איסור עומד ומעכבו? ודאי איסור שבת ולא איסור נבלה. וכיון שכן שבת הותרה ולא איסור אחר, שאני הכא דשניהם בכלל ועניתן בין האכילה ובין הרחיצה, ויש לבחור בקל. ובפרט לסוברים שאיסור רחיצה הוא מדרבנן".

"ההולך... לצרכי מצוה, יכול לעבור במים עד צוארו... ובלבד שלא יוציא ידיו מתחת שפת חלוקו להגביה שולי חלוקו" [תרי"ג ה']. בסימן שכ"ו ז' נאמר: "הרוחץ בנהר, צריך שינגב גופו יפה כשעולה מהנהר, מפני שלא ישארו עלי ויטלטלם ד"א בכרמלית". א"כ גם בעניינינו צריך שינגב כדי שלא יטלטל המים בכרמלית. ונראה עוד שכל רגע שהמים על גופו נהנה, והוי רחיצה אריכתא ואסור. ונראה, דכשם שאם נוכרים יכריחו אותו שיתרחץ באמבטי במשך זמן של חמש דקות, אסור לו לשהות יותר מזה באמבטי, דמרבה בהנאת הרחיצה. כך בעניינינו אסור לו לשהות יותר מההכרח, וברגע שיוצא מהנהר חייב להתנגב. והנה הבאנו לעיל בהערה קל"ד מה'מרומי שדה', דלא צריך לחשוש שמא ירחץ מעט יותר ממקום הצורך. ייתכן שגם בעניינינו אינו צריך לחשוש שמא ישהה מעט יותר מהזמן הנצרך, וגם זה בכלל "ואינו חושש". וצ"ע.

יעוין 'דגול מרבבה' [תרי"ג ב'] שחידש, שמהראוי שכל כהן העולה לדוכן ייטול בשחרית ידיו עד הזרוע, מכיוון שבשחרית אינו נוטל אלא עד סוף קשרי אצבעותיו, והכהן צריך ליטול עד הזרוע, יהיה צריך לברך לפני הנטילה של ברכת כהנים על נטילת ידים, יעו"ש.

שונה הזקן הנמצא בבית אבות, שאם רוצה לנסוע לבנו לראש השנה ועל ידי זה לא ישאר מנין בבית אבות, אסור לו לעשות זאת, כיון שהדיירים נכנסו על מנת לגור שם יחד, והם משועבדים זה לזה כמו בני העיר, ואף על פי שיש בעיר הרבה בתי כנסיות שיש בהם מנינים, בכל זאת הרי הם כבני עיר אחת, מאחר והזקנים לא יכולים ללכת ולהתפלל במקום אחר. ואם הרופאים אומרים שטוב לו לזקן שיעזוב את בית האבות ויהי אצל בנו והביקור הזה יתרום לבריאותו, צ"ע אם חייב להשאר, דלא מצינו שחז"ל מחייבים גם להפסיד בריאותו ולהישאר.

לו להשתחרר. אולם אם לא ישתחרר יקיים מצוה גדולה, שבזה יזכה את החולים הנשארים במנין, וחזרת הש"ץ ובתקיעות דמעומד (אך יש בזה כמה סייגים, א. שהרי ימי אשפוז עולים הרבה כסף, ובדרך כלל משלמת זאת קופת החולים, ובענייננו אי אפשר לחייב את קופת החולים שתשלם עוד שני ימי אשפוז, בשביל שיהיה כאן מנין, ולכן צריכים התשעה הנותרים, לשלם את ימי האשפוז. ב. צריך לדאוג שהאחיות לא יעשו לו מלאכות שאינן נצרכות, כגון שלא יכתבו בגללו מדת החום, לחץ דם, וכדומה).

להזכירכם, השיעור הבא יתקיים בעז"ה ביום ב', ג' במד חשוון תשפ"ה,

בבית הכנסת המרכזי ברמת אלחנן. תפילת ערבית בשעה 19:45 ולאחר ערבית השיעור בשעה 20:00.

ייטיר בוח גדול למערכת קול הלשון ולראשייה, על העברת השיעור באיכות מופלאה.

ניתן להאזין לשיעור בשידור חי מקול הלשון במס' טל' 03-6171004